

• FØROYA • SOCIAL-DEMOKRAT

FRÆLSI

JAVNAÐUR

BRÓÐURSKAPUR

Nr. 18.

Lýsingarprisur fyri petittreglu: 30 oy. á forsiðuni, 20 oy. á 3. og 4. síðu. Við stórra lýsingum fæst avsláttur í prísinum.

Tírsdag hin 5. maí 1931.

Kostar kr. 1.50 fjórðingsárið + Porto. Blaðið verður bílagt á posthúsinum, brævasvarstøðum og skrivstovuini. Telf. 143.

5. árg.

TAD ERU mest at kalla ófriðatíðir yviri hjá grannum okkara fyri vestan, Íslandinum. Ríkisstýrið, ið sitað hevur síðan seinasta Altingsval í 1927, hevur serliga í seinasta árið komið sær í so ringt orð, at tað, hvødu vit næstan sagd, hevur forkomið sær sjálvum. Í hvussu er hevur tað sett ta meg til, ið tað hevði á Altingi, saman við javnaðarmonnum.

Teir politisku flokkarnir vesturi í Íslandi eru á rokinum, allir samli. Meðan Jón Þór-laksson í hesum døgum hómar ein forsetisráðharrapall, sum hann fegin vil kleikja seg niður á, so er stóða íslenska javnaðarflokksins ikki hugmyndaður av slíkum. Ríkisstýrið, við særliga Jónasi frá Hrífla á odda, hevur sýnt seg sum ein ófargað ar-beiðarafjandsk stjórn, og slíkar stjórnir verða ikki styðjaðar av javnaðarmonnum, hvørt forsetisráðharrin eitur Trygvi Þórhallsson ella Jón Þóraksson.

Aftaná at Trygvi Þórhallsson hevur fingið kong at slíta Al-tingið, ganga rorslur og roddir, ikki bert móti Trygva, men eisini móti kongi. Í teim mongu fundarsamtukum, ið verið hava, er harðliga skorað á at gera Ísland til republikk, seta kongin frá, sum síður er í øðrum mentaðum londum; konganavni, ella kongsevni, er kortini bert ein fornaldarleivd.

Men tað er illt at skilja, at Føroyingar skulu koma í slíkt tripulass, sum Jóannes bóndi heldur fram í »Tingakr.«, fyri tað um Ísland verður republikk. Skal tað hava nakran ávirkan á okkara møgulega rætt yviri í Íslandi, um tað ovast á stjórnar-túgvu Íslands kemur at sita ein fullblóðs Íslendingur, istaðin fyri Íslands kong »Kristjan Frið-riksson hin fíggjandi av tí navni, sum eisini er kongur í Dan-mørk«, sum hann er nevndur í einari íslenskari árbók.

Tað hevði neyvan komið Føroyingum til hugs, at okkara umdømi har vesturi er soleiðis háttátt, at so skjótt ein Íslendingur loysir Danakongin av, so er okkara rættur við Ísland fokin. Men Jóannes bóndi má væl vita tað, hann ferðast jú so dúgliga og frættir so nógv. Tó verður tað ikki lætt hjá Føroyingum at skilja, at Íslendingar, »okkara grannar og næstu skyldmenn«, sum tað eitur í sirupbending, hava haft so illt av okkum, at teir skjóta lás og slá fyri, so skjótt teir kunna.

Vit halda, at vit læta Jóannes bónda og fylgisneyt vera um at illkenna Íslendingar soleiðis. Føroyingar yvirhøvur gera tað ikki.

VETRAR-ÍTROT-TARMYND

FRÁ HOLMENKOLLEN Í NOREG

JOHAN SKJOLDBORG

1861 — 27. April — 1931.

*Hvor Husmanden „ørker den stridige Jord og vover sin Arm og sin Bringe“,
der satte din Digting de dybeste Spor,
og dér vil fra Hjerterne klinge:
Mer Ridder du er med din varmende Aand
end mange, der pyntes med Stjerner og Baand
og tripper paa bonede Gulve!*

*Fra Vildmarkens Hytter, fra Moser og Kær,
fra Stridsmænd i Klit og paa Hede,
dér toner nu Sange om Ardejdets Værd,
om Lykken, hvor to bygger Rede.
Og Manden med Hakke og Skovl var din Gæst,
din Tale og Sang kaldte ofte til Fæst,
hvor Haabet og Livsmodet groede.*

*Nu sidder du, Digter, i Husmandens Hus
og nikker til Stranden derhjemme,
til Fjorden ved Østos, hvis Syngen og Sus
du aldrig i Verden kan glemme.
Jeg tror, dine Bølger vil syngi i Dag
om Skjalden, som stred for den Fattiges Sag
og skænkede os vaarfriske Sange.*

*Fra Trældom til Frihed var, Skjoldborg, dit Maal,
til Frihed med Ansvar og Pligter,
og derfor du tændte et flammende Baal,
derfor blev du Arbejdets Digter.
Vi takker i Dag for din Varme, din Tro,
dit Livssyn, som byggede en straalende Bro
for Skæbner i Samfundets Skygge.*

CARL WIINBERG,
Skive.

Gærings - Aar. 1918—1931.

Af Arkitekt Hannes Sanders, Wien.

1918.

En kold, ækel Oktobermorgen. Vi er stillet op i Kø foran Bageriet. Køkken er 6. Det er mørkt endnu, og det smaa regner. Vi har allerede staaet der 2 Timer, trykket ind mod Husvæggen. Vi venter paa, at Forretningen skal lukkes op. Vi véd, at det nok tager en halvanden Time endnu, før Bagermesteren bekvæmmer sig til det.

Vi staar og venter, frysende, søvndrunkne.

Vi vil taalmodige — eller rettere sagt: mere. 4 Aars Undsigeiser Nød og Ledeiser gjorde os smaa.

En Politibetjent staar ved den lukkede Dør. En anden gaar op og ned langs Rækken. De er der for at opretholde Ordenen. Som om nogen af os tænkte paa at lave Ballade! Vi — et lille Hundrede forsultne Kvinder og Børn.

Vi vil være glade, hvis vi ved halvotte Tiden kan tage hjem igen med vor lille — altfor lille — Brødration under Armen, som vi faar udliveret af et hovmodigt, snuppet Pigebarn for vore røde eller gule Brødmærker og god Betaling. Kun seks maa komme ind i Forretningen ad Gangen.

Og saa hedder det — efter at sjette eller syvende Flok er sluppet ind: »Stur for i Dag — der er udsoget!«

Og hvad skal vi andre saa gøre? Vi, som stod længere tilbage i Rækken.

Jeg finder ud af, at der nok er Chancer for en lille Fjortenaars Dreng som mig, naar næste Udsalg begynder. Saa vil jeg prøve paa at snige mig frem i den forreste Flok og ved gunstig Lejlighed se at smutte ind i Butiken blandt de første.

Det er risikabelt. For bliver jeg opdaget, vil der falde Lussinger af! Et Par Husrækker fra os er en anden Kø af Frysende og Ventende klined op ad Muren. Her har min Moder holdt ud fire Timer for at slippe ind i Butiken, der sælger Kaalrabl og Kartoffler af en Slags, som i Tiden forud for, det abnorme Fireaar vilde være gaaet direkte i Affaldstønden. Men man tør ikke beklage sig. Den Altmægtige dér bag Disken vilde sænke det ludende Hoved endnu en Kende og med en Strøm af Wienerplattens mest saftfulde Eder indstændigt anmode den Formastelige om at forlade Paradiset frivilligt.

.... Et Ur i Bagerens Butik slaar syv. Om en Time begynder Skolen. Vi skal have Stil, og Læreren gav os Emnet i Gaar, for at vi kunde »samle os rigtigt om det«. »Hvorfor er Helledøden den skønneste Død —?« havde Læreren kaldt den nye Stil. Husk nu denne Tankestreg foran Spørgsmaalstegnet, havde han tilføjet, idet han pillede Papiret af Klassens sidste Kridtstykke.

Medens vi venter, har jeg god Tid til at tænke paa min Stil. Det er mig umuligt at finde noget at sige til dette dumme Emne. Hele Klassen havde forresten været enig om, at den gamle, visne Lærer med denne Stil

havde overgaaet sig selv i besynderlige Paafund. Takket være mine sølle fjorten Aar er jeg endnu glad for det at leve, selv om Livet, vi fører, er saa usselt og elendigt. Og skulde jeg endelig dø — og Tanken er ikke saa skrækkelig endda! — vilde jeg i hvert Fald tusind Gange hellere dø i min Seng end paa Slagmarken. Døden paa Årens Mark er Døden af kvælende Gas eller af en Granatsplint, som flenser mig ligesom Grise, der slægtes.

Hvad jeg mener om Helledøden, tør jeg ikke betro min Stillebøg. For min Lærer hører til de mærkelige Mennesker, som han selv kalder »de glødende Patrioter«. Han kan sagtens! Han er nemlig selv »superatbitrret« — hjemsendt som uanvendelig til Militærtjeneste. (Hans Onkel er Stabslæge). Og desuden er han af landlig Slægt og faar hver Dag en lille, lækker Pakke hjemmefra. — Jeg bliver enig med mig selv om at skulke i Dag. Saa faar jeg da en Dags Frist mere til denne infame Stil.

.... Vi vedbliver at vente. Nu øs regner det. Der kommer smaa Hundevogne kørende forbi os. Deres Last er skjult under snavsede Presenninger. Men vi kan se, at de fjælede Vogne er alt for tungt lastede for de magre, stakkels Hunde, der plaskvaade halses i med at trække. Bag ved hver Vogn Soldater. Tavse og med tomme, sløve Øjne, der nu og da følger de forpinte Dyrs Bevægelser. Saa vaagner Mennesket i dem for et Øjeblik, og de hjælper Dyrene fremefter ved at skubbe til paa de tunge Vogne.

En af Hundene giver sig pludselig til at gå. Og straks sætter hele Koblet i af fuld Lungekraft, og deres Hyl skærer sig Rum i den fugtigkolde Luft som skarpe Smæld. De geer. Heller ikke de har noget at æde. Men de hyler op, naar det bliver dem for haardt. Deri består Forskellen mellem dem og os. Deri har de det bedre end os. Vi: Børn, Kvinder, Soldater — vi maa ikke skriges op, naar vi lider, naar vi er ved at dø af Sult, af Fortvivlelse over alt det, vi maa gennemgaa. Vi skal tie og taale.

Krigslovene er strenge, og deres Haandhævere vogter omhyggeligt over, at det kommer til at passe, hvad der staar i de betalte Aviser: ».... Aanden, saavel ved Fronten som i Befolkningen er fortrinlig. Wir halten durch!«

1931.

Europa ligger i Krampe — Chauvinismen fejrer vilde Orgier. Krigspropagandaen blomstrer. Den betales jo ogsaa dyrt. Det mangler ikke paa Folk, som vil tjene Penge ved Krig. De har i grænseløs Odsalighed opbrugt Pengene, som de tjente sidste Gang, eller er saa forfærdelig pengegriske, at de aldrig kan faa nok. Menneskelig Følelse kender de ikke til. Vi er ikke andet end Fak-torer i deres kolde Beregninger. De